

Novi list, 19.03.2002.

INTERVIEW:

DR. GUSTE SANTINI, NEOVISNI FINANCIJSKI ANALITIČAR

HNB je odgovorna za tragediju u Riječkoj banci

Panika u Riječkoj banci nije usporediva sa slomom neke male lokalne banke ili kakve štedionice. Riječ je o trećoj banci u Hrvatskoj, i o kući koja presudno utječe na financijsku i političku stabilnost Grada Rijeka, Županije primorsko-goranske i niza velikih hrvatskih poduzeća na tom području.

Prvi hrvatski ekonomist, koji je, prema modelu vodećih američkih znanstvenika komponirao vlastitu web-stranicu na Internetu, na kojoj gotovo iz dana u dan plasira vlastite ocjene ključnih gospodarskih događaja, te redovite tjedne i mjesečne analize monetarne i fiskalne politike, dr. Guste Santini, prvi je od domaćih ekonomista, preko adrese: www.rifin.com reagirao na vijesti o golemom gubitku Riječke banke. Santini (inače, višegodišnji stalni suradnik našeg lista) otvoreno je istaknuo procjenu, prema kojoj je i Hrvatska narodna banka odgovorna za tragediju u Riječkoj banci! To je bio razlog zbog kojeg smo se nakon preksinoćnje odluke sa sastanka predstavnika Bayerische Landesbank, Vlade i Hrvatske narodne banke, obratili dr. Santiniju za razgovor.

U čemu bi mogla biti odgovornost HNB-a za nabujale gubitke u Riječkoj, kao banci u većinskom vlasništvu bavarske BLB, zbog čega bi, osim direktora banke Štokića, ostavku najvjerojatnije morao podnijeti i guverner HNB-a, Rohatinski?

- Tragedija u Riječkoj banci nije usporediva sa slomom neke male lokalne banke ili kakve štedionice. Riječ je o trećoj banci u Hrvatskoj, prema veličini njezina bankovnog potencijala, i o kući koja presudno utječe na financijsku i političku stabilnost Grada Rijeka, Županije primorsko-goranske i niza velikih hrvatskih poduzeća na tom području. Odgovornost središnje banke i njezine revizorske službe u takvom slučaju nije moguće smetnuti s uma niti maknuti na rub priče, ne samo zbog njezine revizorske uloge, nego prije svega stoga što je baš HNB, kao ustanova monetarne vlasti, još za mandata prijašnjega guvernera, kao i sadašnjeg, znatno pridonijela internacionalizaciji hrvatskih poslovnih banaka, točnije njihovoj prodaji nekolicini velikih evropskih banaka. Ako HNB s takvim značenjem i utegom nije u stanju potpuno nadzirati procese u bankarskom sustavu, tada po prirodi stvari sama sebe eliminira iz ovdašnjeg financija, ali ne i od krajnje odgovornosti za ponižavanja deponenata i komitenata u trećoj banci u Hrvatskoj.

Porezni obveznici će platiti ceh

Ipak, Hrvatska je narodna banka na prve vijesti o krizi u Riječkoj banci reagirala gotovo iz aviona, dok je guverner Rohatinski prekidao svoj radni program u Americi i žurno se vraćao u Zagreb. Prekasno?

- Moram jasno reći da ja svog prijatelja i kolegu Željka Rohatinskog osobno ne krivim, ali je za

ovako golemu tragediju prvorazredno odgovorna ustanova koja je izravno sudjelovala u prepuštanju hrvatskoga bankarskog sustava strancima, a sama, eto, nije postavila dovoljno osigurača da se novi, još veći financijski inženjering od svih prijašnjih, ne dogodi. Utoliko podržavam i eventualnu zajmovnu intervenciju HNB-a za održavanje stabilnosti Riječke banke, sada kao hrvatske državne banke, kao i odluku da se ni u kojem slučaju ne dopusti njezin stečaj.

No, tko će u konačnici platiti tu naknadnu, dobru intervenciju, kad se svedu svi računi na relacijama Riječka banka-HNB-Ministarstvo financija i sličnima?

- Pretpostavljam da je javnosti to već jasno. Ovako ili onako, u konačnici, hrvatski će građani još jednom putem poreza snositi trošak cjelokupne priče. Zato je red da Vlada i HNB o svemu što prije izvijeste Hrvatski sabor. Poznavaoči monetarne ekonomije znaju da se u proteklom razdoblju, od osamostaljenja zemlje iz raspale SFRJ, mnogo toga dogodilo u bankarskom sistemu. O potrebi formiranja ekspertnog tima govorio sam godinama. Ništa se nije učinilo. Stoga se danas postavlja i pitanje: kako i zašto intervenirati u Riječku banku, ako se nije interveniralo u druge banke, koje su «gurnute» u stečaj odnosno likvidaciju. Naime, nije moguće da se ne uspoređi brutalnost središnje banke prema nekim poslovnim bankama, posebno onima iz ratom razorene Slavonije. Postavlja se i pitanje što bi najavljena kreditna intervencija iz HNB-a od 120 milijuna dolara značila, na primjer, posrnutom zdravstvu! Jednostavno, tih 120 milijuna dolara je gomila novaca, čije trošenje mora imati precizan odgovor i svakovrsne osigurače i jamstva.

Škola nije koristila

Prvi ste, nakon (ras)prodaje većine bankarskog sustava strancima, predlagali stvaranje bar jedne snažne državne banke. Nije li povratak Riječke na državne jaslje prilika u zadnjoj nuždi da se takvo nešto i ostvari, iako potpredsjednik Vlade Linić i dalje gura priču o tome da su strani vlasnici bolji od naših?

- Što da vam nakon svega odgovorim: eto, taj moj rad pod naslovom "Zašto osnovati nacionalnu komercijalnu banku" i dalje postoji u lanjskom prvom broju časopisa «EKONOMIJA/ECONOMICS» (godina VIII). Na tragu toga prijedloga i najnovije riječke financijske katastrofe, pitam: tko nam jamči da se sličan slučaj neće ponoviti u nekoj drugoj banci? Sličnih je pitanja napretek, a ključnih odgovora još nema. Hrvatskoj, čini li se, škola od 55 milijardi kuna utrošenih u sanaciju poslovnih banaka koje su potom rasprodane, nije koristila. Možda će veći učinak imati najavljeni interventni kredit HNB-a Riječkoj banci.

BLB napravio dobar posao

Preksinoć je ipak nađeno kakvo-takvo rješenje za slučaj Riječke banke, na temelju kojeg bi njezine štediše mogle mirnije spavati ili bar odustati od mukotrpog čekanja u redovima za podizanje uloga. Kako s razmaka od samo jednog dana ocjenjujete tu transakciju: tko je tu koga nadigrao?

- U najkraćem BLB je svoj gubitak od vjerojatnih 70 milijuna eura prodala hrvatskoj državi za jedan euro. Nije rečeno koliko je unazad godinu dana BLB zaradila kroz transakcije i povećanu štednju u Riječkoj banci. Hrvatska je, kao što jučer reče potpredsjednik Vlade Linić, već izgubila svoju četvrtinu ukupnoga gubitka Riječke banke, nekih 30-ak milijuna eura, iako se konačne

svote još istražuju. Ali, ono što bi moglo biti najzanimljivije, to bi moralo biti ono što piše u ugovoru u kojem za jedan euro dobijete ili nekom prepustite čak 70.000.000 eura. Neupućen bi čovjek pomislio da je riječ o kakvoj super-igri na sreću. Nažalost, ovdje se radi o super-igri na veliku nesreću. U svakom slučaju BLB je prepuštanjem svoga udjela hrvatskoj državi kupila nekakav mir u svojim ukupnim financijama i time napravila dobar posao. Je li i Hrvatska napravila dobar posao, tek će se pokazati. Današnji problem Riječke banke, koja je također jednom već bila sanirana, posve je druge prirode, jer proizlazi iz igre sa svijetom, dakle na globalnom planu, pri čemu hrvatski građani ili štediše od eventualnog dobitka mogu imati malo ili nimalo koristi. Radi se, naime, o čistom gubitku. Izgubljen novac u vremenu kad su banke bile "servis udruženog rada" imao je za cilj nacionalnu privrednu aktivnost i ubrzano zapošljavanje. Zasad friško izgubljenih najmanje 30-ak milijuna eura nije zaposlilo niti jednog radnika, ali će vjerojatno zbog naknadne porezne presije značajan broj sada još zaposlenih ostati bez stalnog posla.

Autor:

Ivo JAKOVLJEVIĆ